

ד"ר ניחם רוס

על קסמה של החסידות בעיניים מודרניות

תנועת ההשכלה היהודית במזרח אירופה ניצבה בדרך כלל כאויבת מרה של התנועה החסידית, ובספרות ההשכלה נפוצו כתבי לעג כנגד מנהיגיה ומנהיגיה. אולם במאה העשרים חלה תמורה של ממש ביחסם של כמה חוגים מודרניים, חוץ-חסידיים, כלפי החסידות. בהרצאתי אסקור כמה מגמות של אהדה חיצונית ומודרנית כלפי התנועה החסידית או מורשתה. כאן אבחין בין חוגים וסופרים מודרניים השואבים השראה דתית ממורשתה של החסידות לבין אחרים המתמקדים בקסמיה החברתיים, הספרותיים, ואף החתרניים של החסידות. בין המגמות הספרותיות והרעיוניות שאציג: כתיבה נאו-חסידית חילונית; קריאה ל"חסידות חדשה" או לשיבה אל תקופת ראשיתה של התנועה; "חבקו"ק" בישיבות הציונות הדתית; Jewish Renewal כזרם ביהדות האמריקאית; תגובות חסידיות למפנה האוהד מצדם של חוגים מודרניים חוץ-חסידיים; החסידות בעולמם של חוגי חוזרים בתשובה. אגב כך אדון באבחנתו של יוסף דן שברבע האחרון של המאה העשרים חלה נסיגה באופן הצגתה הרומנטית של החסידות בספרות העברית החדשה.